

OY VE ÖTESİ

31 MART MAHALLİ İDARELER GENEL SEÇİMLERİ

SANDIK MÜŞAHİDİ EL KİTABI

 SANDIKTA
BULUŞALIM

1. GİRİŞ	2
2. MÜŞAHİT KİMDİR?	2
3. NASIL MÜŞAHİT OLUNUR?	2
4. MÜŞAHİDİN GÖREVLERİ NELERDİR?	2
5. MÜŞAHİDİN BAŞVURACAĞI FAYDALI KAYNAKLAR NELERDİR?	3
6. OY VE ÖTESİ BİNA SORUMLUSU VE GÖNÜLLÜ AVUKATI KİMDİR?	3
7. SANDIK MÜŞAHİDİ İÇİN SEÇİM ÖNCESİ YAPILACAKLAR NELERDİR?	3
8. SEÇİM GÜNÜ EVDEN ÇIKARKEN YANINIZA ALMANIZ GEREKENLER NELERDİR?	4
9. SANDIK MÜŞAHİDİ İÇİN SEÇİM SABAHİ YAPILACAKLAR NELERDİR?	4
10. SEÇİM SABAHİ BİNAYA VEYA SINIFA ALINMAMANIZ DURUMUNDA NE YAPILMALI?	4
11. SANDIK KURULUNUN EKSİK KALMASI DURUMUNDA NE YAPILIR?	5
12. SEÇİM SABAHİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR NELERDİR?	5
12.1 Seçim torbasının açılması:	5
12.2 Zarfların ve oy pusulalarının mühürlenmesi	5
12.3 Şikâyet ve İtiraz nedir:	6
13. OY VERME SÜRECİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR NELERDİR?	6
13.1 Seçmenin kimlik tespiti: (Genelge 138, M.29)	6
13.2 Oy verme süreci:	6
13.3 Engelli seçmenlerin oy kullanması: (Genelge 138, M.26/2)	7
13.3.1 Zihinsel engeli olduğu düşünülen seçmenler:	7
13.3.2 Okuma- yazma bilmeyen seçmenler:	8
13.4 142 no'lu belge:	8
13.5 Kolluk kuvvetleri:	8
13.6 Gönüllü sandık müşahidinin oyunu kullanması:	9
14. SAYIM-DÖKÜM SÜRECİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR NELERDİR?	9
14.1 Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandıklar için dikkat edilmesi gereken noktalar:	9
14.2 Sayım- döküm işlemleri:	9
14.2.1 Geçersiz zarflar: (Genelge 138, M.38/6)	10
14.2.2 Zarfların açılması:	11
14.2.3 Sayım & Döküm Sıralaması:	11
14.2.4 Hesaba katılmayan oy pusulaları: (Genelge 138, M. 41/3)	11
14.2.5 Geçersiz oy pusulaları: (Genelge 138, Madde 42)	12
14.2.6 Geçerli oy pusulaları: (Genelge 138, Madde 42)	12
14.2.7 Geçersiz oy pusulası örnekleri:	13
14.2.8 Geçerli oy pusulası örnekleri:	14
14.3 Sayım döküm cetvellerinin doldurulması:	15
14.4 Tutanakların doldurulması:	17
15. SEÇİM GÜNÜNÜN SONUNDA SANDIK MÜŞAHİDİNİN YAPMASI GEREKENLER	19

1. GİRİŞ

Seçime dair mevzuat

İlgili Kanun : **298 sayılı** Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun.

İlgili Genelge : 31 Mart 2024 Pazar günü Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde Sandık Kurullarının oluşumu, görev ve yetkilerini gösterir **138 sayılı Genelge**.

2. MÜŞAHİT KİMDİR?

Gönüllü Sandık Müşahidi, seçim günü sandık kurulunun toplanmasından itibaren oy verme, sayım, döküm, tasnif ve tutanakların tutulması gibi tüm süreçleri izleyerek, sandık kurulunun görevini kanuna uygun şekilde, şeffaf ve tarafsız olarak yürüttüğünü denetler; gerekirse uyarıda bulunur, şikâyet ve itiraz hakkını kullanır.

Sandık başı işlemlerini takip etmek üzere, siyasi partiler ve bağımsız adaylar müşahit gönderebilirler 298 s. Kanun madde 25/1 (**Genelge 138, M. 16/1**).

Müşahit, sandık kurulunun 298 Sayılı Seçim Kanunu'na aykırı uygulamaları olduğunu gözlediği durumda şikâyet ve itiraz etmeye yasal olarak yetkilidir (**Kanun 298, M.128, M.110, M.116**).

Müşahit, seçimin tarafsızlığını, doğru ve düzgün yürümesini denetler. Gerekirse şikâyet hakkını, gerekirse İlçe Seçim Kuruluna itiraz hakkını kullanır (**Genelge 138, m. 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65**).

Her ne kadar kanunda müşahitlerin itiraza yetkili olduğu belirtilmiş olsa da uygulamada kural, partilerin itiraza yetkili temsilcileri aracılığı ile itiraz yapılmasıdır. Bu nedenle ilçe seçim kurullarına yapılacak itirazlar için gönüllü avukatlarımız ve çağrı merkezimizle irtibata geçmenizi öneririz.

3. NASIL MÜŞAHİT OLUNUR?

Müşahit olabilmek için seçime katılan bir siyasi partiden müşahit belgesi temin etmek gerekir. O partiye üye olunması gibi bir zorunluluk yoktur. Seçim günü müşahit olarak görev yapabilmek için başvuru parti tarafından verilen müşahit görev belgesi müşahidin yanında bulunmalıdır.

Gönüllü sandık müşahidi olmak için <https://gonulluyonetimi.org> adresinden başvuru yapmalısınız.

Oy ve Ötesi müşahit ihtiyacı olan sandıkları gözeterek başvurunuzu değerlendirir ve seçim günü sandık başında görev yapabilmeniz için gerekli olan ve bir siyasi parti ya da bir bağımsız aday tarafından verilen müşahit görev belgesini sağlanması için gerekli koordinasyonu yapar.

4. MÜŞAHİDİN GÖREVLERİ NELERDİR?

- Seçim ve sayım sürecini gözlemler,
- Gerekli hallerde sözlü ve yazılı şikâyet mekanizmalarını kullanır,

- Alabiliyorsa sandık sonuç tutanağının ıslak imzalı bir nüshasını alır ve OveO Bina Sorumlusu'na teslim eder,
- Sandık Sonuç Tutanağı'nın fotoğrafını çeker ve <http://tutanak.oyveotesi.org> adresinden fotoğrafı gönderir.

Sandık sonuç tutanağının birer sureti, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra verilir (**Genelge 138, M.46**).

Gönüllü Sandık Müşahidi, seçim günü her durumda tarafsız, çözüm odaklı, uzlaşmacı ve sakin tavrını her zaman korumalıdır.

5. MÜŞAHİDİN BAŞVURACAĞI FAYDALI KAYNAKLAR NELERDİR?

- Oy ve Ötesi Sandık Müşahidi El Kitabı
- Müşahit İçin Seçim Gününden Önce ve Seçim Günü yapılacaklar Kontrol Listesi
- Oy ve Ötesi, Sandık Güvenliği Eğitim Sunumu
- 298 No'lu Seçim Kanunu
- 138 No'lu Genelge

6. OY VE ÖTESİ BİNA SORUMLUSU VE GÖNÜLLÜ AVUKATI KİMDİR?

Oy ve Ötesi Bina Sorumlusu, seçim öncesinde ve seçim sırasında sorumlu olduğu binadaki sandıklarda görev yapacak gönüllü müşahitlerin koordinasyonundan ve iletişiminden sorumludur.

Seçim gününde görevinizi yaparken karşılaşılabileceğiniz sorunların çözümünde görev yaptığınız binadan sorumlu gönüllü Oy ve Ötesi Avukatından destek alabilirsiniz.

Seçim gününden önce, görev yaptığınız binadan sorumlu Oy ve Ötesi Bina Sorumlusu ile mutlaka, mümkünse yüz yüze tanışın. Oy ve Ötesi Bina Sorumlusunun ve gönüllü Oy ve Ötesi Avukatının iletişim bilgilerini mutlaka öğrenin ve kaydedin.

7. SANDIK MÜŞAHİDİ İÇİN SEÇİM ÖNCESİ YAPILACAKLAR NELERDİR?

- Görev yapacağınız binayı ve sandık numarasını öğrenin,
- Görev yapacağınız binadaki Oy ve Ötesi Bina Sorumlusu ile tanışın,
- Görevli olduğunuz binanın konumunu haritadan bulun ve seçim gününden önce giderek yerini öğrenin,
- En az bir Oy ve Ötesi Sandık Güvenliği Eğitimi'ne katılın,
- Oy ve Ötesi sitesinden, Müşahit Rehberi, sandık müşahidi için hatırlatmalar, örnek dilekçe, genelge gibi gerekli dokümanların çıktılarını seçim günü yanınızda bulundurmak üzere hazırlayın,
- <http://tutanak.oyveotesi.org> adresinden tutanakları yükleyin.

8. SEÇİM GÜNÜ EVDEN ÇIKARKEN YANINIZA ALMANIZ GEREKENLER NELERDİR?

- Müşahit Kartınız
- Nüfus Cüzdanınız
- Seçmen Kağıdınız
- İlaçlarınız
- Telefon Şarjı/Powerbank
- Gıda ve İçecek
- Kâğıt, Kalem
- Karbon Kâğıdı
- 138 no'lu Genelge
- Sandık Müşahidi El Kitabı

9. SANDIK MÜŞAHİDİ İÇİN SEÇİM SABAHİ YAPILACAKLAR NELERDİR?

- 49 ilde en geç 06:45'de, 32 ilde ise en geç 05:45 de görev yapacağınız sandığın bulunduğu binada Oy ve Ötesi Bina Sorumlusu ile buluşun ve müşahit kartınızı teslim alın,
- Sabah Bina Sorumlunuz ile buluştuktan sonra Sandık Başkanı ve kurul üyeleri ile tanışın, gün boyunca görevinizi güler yüzle ve iyi bir ilişki içinde, tarafsız ve yapıcı şekilde yerine getireceğinizi hissettirin,
- Sandık Başkanı'na eğer kurul üyelerinde eksik varsa kurulda görev yapabileceğinizi belirtin,
- Sandık Başkanı'na günün sonunda imzalı Sandık Sonuç Tutanağının bir kopyasını almak istediğinizi en baştan belirtin.

10. SEÇİM SABAHİ BİNAYA VEYA SINIFA ALINMAMANIZ DURUMUNDA NE YAPILMALI?

Binaya alınmamanız durumunda;

- Görevliye müşahit kartınızı gösterin,
- Okula girmenin yasal hakkınız olduğunu belirtin (**Genelge 138, M16/1, M24/1**),
- Bina sorumlusu, ilçe sorumlusu veya avukat desteği alın,
- Daima sakin ve uzlaşmacı tavrınızı koruyun.

Sınıfa alınmamanız durumunda;

- Sandık Başkanı'na müşahit kartınızı gösterin,
- Sınıf içerisinde bulunmanın yasal hakkınız olduğunu belirtin (**Genelge 138, M16/1, M24/1**),
- Bina sorumlusu, ilçe sorumlusu veya avukat desteği alın,
- Daima sakin ve uzlaşmacı tavrınızı koruyun.

11. SANDIK KURULUNUN EKSİK KALMASI DURUMUNDA NE YAPILIR?

Seçimin başlayabilmesi için Sandık Kurulu üye sayısı Başkan dahil en az 4 kişi olmalıdır. Sandık kurulunun eksik kaldığı durumlarda, Sandık Başkanı'nın onayıyla sandık kuruluna girebilirsiniz. Sandık kuruluna girmeniz durumunda, eğer oyunuzu bir başka binada kullanacaksanız gün içerisinde kendi sandığınıza gitmeniz gerektiğini en baştan Sandık Başkanı'na belirterek bu konuda teyidini almalısınız.

Kurul için gerekli en az 4 kişi (başkan dahil) önce yedeklerden tamamlanmaya çalışılır, yedeklerden de tamamlanamazsa, eksikler o seçim bölgesinde seçme yeterliliğine sahip, okur-yazar kimseler arasından başkan tarafından seçilir **(Genelge 138, M.9/1)**.

12. SEÇİM SABAHI İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR NELERDİR?

12.1 SEÇİM TORBASININ AÇILMASI:

İçerisinde zarf, pusula ve diğer malzemelerin bulunduğu paketlerin ilk kez sandık çevresinde üyeler nezdinde açılması gereklidir. **Aksi durumlarda tutanak tutulur ve mutlaka Sandık Kurulu Tutanak Defteri'ne işlenir.**

Sandık kurulu, oy pusulası paketlerinin üzerinde YSK mührü ile numarası ve zarfların üzerinde YSK amblemi ile İlçe Seçim Kurulu mührü dışında bir işaret olmadığını, pusula ve zarfların filigranlı kağıttan üretildiğini, yırtık olmadıklarını ve bütün zarfların boş olduğunu kontrol etmeli, bunun dışında bir durum varsa Sandık Kurulu Tutanak Defteri'ne işlemelidir.

Sayım Döküm Cetvelinin (çetele) ve Sandık Sonuç Tutanağının boş olduğu kontrol edilmelidir. Sayım Döküm Cetvelinin ve/veya Sandık Sonuç Tutanağının dolu, imzalı veya işaretlenmiş gelmesi halinde İlçe Seçim Kurulu'ndan yenileri istenir ve bu durum sandık kurulu tutanak defterine işlenir.

Sandık Sonuç Tutanağı kesinlikle boşken imzalanıp mühürlenmez.

12.2 ZARFLARIN VE OY PUSULALARININ MÜHÜRLENMESİ

Zarfların ve oy pusulalarının Sandık Kurulu Mührü ile mühürlenmesi uygulaması devam etmektedir ve Sandık Kurulu'nun görevleri arasındadır. Sabah seçim başlamadan zarflar ve pusulalar mühürlenmeli ve mühürlendiği tutanak defterine yazılmalıdır. **(Genelge 138, M.24/1)**.

Eğer sandık kurulu ikaz edilmesine rağmen zarf ve pusulaları mühürlemiyorsa, bu durumda şikâyet hakkı kullanılarak dilekçe yazılmalı, YSK okul sorumlusu ve (okulun genelinde böyle bir sorun varsa) gerekirse İlçe Seçim Kurulu'na haber verilmelidir.

Eğer bir sandıktan sabah sandık kurulu tarafından mühürlenmesine rağmen mühürsüz pusulalar çıkarsa, müşahit şikâyet hakkını kullanabilir.

12.3 ŞİKÂYET VE İTİRAZ NEDİR:

Sandık Kurulu Başkanı'nın ve Sandık Kurulu'nun yaptıkları işlemlerin, aldıkları tedbirlerin kanunlara aykırı olduğunun tespit edilmesi durumunda, Sandık Kurulu'na başvurarak durumun bildirilmesine Şikâyet, İlçe Seçim Kurulu'na başvurarak durumun bildirilmesine ise İtiraz denilir.

Şikâyet sandık kuruluna, itiraz ise İlçe Seçim Kurulu'na yapılır.

Seçme yeterliliğine sahip her seçmen şikâyete ve itiraza yetkilidir (298/110, 116).

Tüm şikâyet dilekçeleri 2 nüsha olarak hazırlanır ve bir nüshası Sandık Kurulu'na, bir nüshası da gün sonunda Oy ve Ötesi Bina Sorumlusuna teslim edilir.

Yazdığınız dilekçelerin Sandık Başkanı tarafından reddedilmesi halinde gönüllü avukatlarımızdan destek alabilirsiniz. Reddedilen şikâyet dilekçeleri de Sandık Tutanak Defteri'ne işlenmelidir.

13. OY VERME SÜRECİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR NELERDİR?

Oy verme işlemi 32 ilde 07:00'de başlar 16:00'da biter, 49 ilde ise 08:00'de başlar 17:00'de biter.

13.1 SEÇMENİN KİMLİK TESPİTİ: (GENELGE 138, M.29)

Seçmenin kimliği ile seçmen listesindeki ismi kontrol edilmeden kesinlikle oy kullandırma aşamasına geçilmemelidir.

Kimlik tespiti, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını (TCKN) taşıyan, seçmenin kimliğini tereddütsüz ortaya koyan, fotoğraflı, resmi nitelikteki belgeler ile yapılır. **Seçmen Bilgi Kâğıdı tek başına kimlik tespiti için yeterli değildir.**

Seçmenin imzası oyunu kullandıktan sonra, kimliği iade edilirken alınmalıdır. Böylece seçim sonunda sandıktan çıkan geçerli zarf sayısı ve oy kullanan seçmen sayısı arasındaki tutarsızlıkların önüne geçilebilir.

Mükerrer oy kullanılmasını engellemek için seçmenin doğru yeri imzaladığından emin olunmalıdır.

13.2 OY VERME SÜRECİ:

Seçmen oy ve kabine girmeden önce çanta, cep telefonu, fotoğraf makinesi vb. eşyalarını kurul masasına bırakması istenir; ancak hiçbir zaman zor kullanılamaz, üst araması yapılmaz.

Bu tip durumlarda müşahitlerin doğrudan seçmenle değil, sadece sandık başkanı ile iletişime girmesi doğrudur (Genelge 138, Md.31/B/2).

Seçmenin oyunu tek başına kullanmasına engel olacak bir bedensel engeli yoksa oy verme kabinine tek başına girmelidir.

Sandık Başkanı ihtiyaç duyan seçmenlere (örneğin okuma yazma bilmeyen seçmen) oy pusulasını ve nasıl oy vereceğini herkesin duyacağı şekilde, açıkça ve yönlendirmeden anlatır, seçmen kabine tek başına girerek oyunu kullanır.

Sandık kurulu başkan veya üyeleri, oy verme sırasında seçmenlere yardım etmek amacıyla kapalı oy verme yerine giremez (Genelge 138, M.28).

Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır **(Genelge 138, M.31/B)**.

Hiçbir seçmene hiçbir koşul altında ikinci bir oy pusulası ve zarfı verilmez. Seçmen oyunu herkesin önünde sandığa atar.

Evet/Tercih mührü, oyunu kullanan seçmenden, imzası alınırken ve kimliği teslim edilirken geri alınır.

Seçmen, imza atmasını bilmiyor veya herhangi bir sakatlığı nedeniyle imza atacak durumda bulunmuyorsa, sol elinin başparmağını basar. Sol elinin başparmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza bölümüne ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır

Oyunu kullanan seçmen sandık çevresini terk eder, orada kalamaz.

Sandıklar ve oy verme gereçleri sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz.

13.3 ENGELLİ SEÇMENLERİN OY KULLANMASI: (GENELGE 138, M.26/2)

Görme engelliler, felçliler, elleri eksik olanlar veya bu gibi tek başına oy vermelerini engelleyecek bedensel engeli olanlar, akrabaları ya da başka bir seçmen yardımıyla oylarını kullanırlar.

Bedensel engelli seçmen oy kullanırken, refakatçinin sözlü ya da yazılı olarak yönlendirme yapmadığından emin olunmalıdır.

Sandık kurulu başkan veya üyeleri, engelli seçmenlere yardım etmek amacıyla oy verme kabinine giremez, oy kullanma sırasında yardım edemez.

Bir refakatçi yalnızca bir bedensel engelli seçmene refakat edebilir. Bu kurala uyulmadığı durumlarda müşahit Sandık Başkanı'ni uyarır, uyarısı dikkate alınmıyorsa tutanak tutulmalıdır.

13.3.1 ZİHİNSEL ENGELİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN SEÇMENLER:

Bir kişinin zihinsel engelli olup olmadığının teşhisi sandık kurulunun bilgisi ve yetkisi dahilinde değildir. Seçmenin zihinsel bir engeli olduğu düşünülse de seçmenin adı seçmen listesinde bulunuyorsa ve kimliği doğrulanmışsa o seçmene oy kullandırılır.

Oy kullanma hakkının engellenmesi suçtur; ancak oyunu kullanmasını engelleyecek bedensel bir engeli olmayan her seçmen kesinlikle tek başına ve yardım almadan oy kullanmalıdır.

13.3.2 OKUMA- YAZMA BİLMİYEN SEÇMENLER:

Sorduğu ve istediği takdirde yalnızca Sandık Başkanı, okuma-yazma bilmeyen seçmene nasıl oy verileceğini kabinin dışında, herkesin görüp duyacağı bir şekilde, yönlendirmeden açıklar. **(Genelge 138, M.28).**

Okuma- yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine kendisinden başka kimse giremez ve oy kullanma sırasında yardım edemez. (Genelge 138, M.28).

Okuma- yazma bilmeyen seçmen oyunu kullandıktan sonra imza atmaya bilmiyorsa sol elinin başparmağını basar. Sol elinin başparmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza bölümüne ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır.

13.4 142 NO'LU BELGE:

Sandık Kurulu Başkan ve üyelerine ve seçim günü için görevlendirilen bina sorumlusu, kolluk güçleri, ulaşım görevlileri gibi kişilere oy kullanmaları için verilen belgedir.

142 belgesi olan kişiler görev yaptıkları bölgede bir sandıkta, seçmen listesine kayıtlı olmasalar da bu belgeleri ile oylarını kullanabilirler.

142 belgesi ıslak imzalı ve orijinal olmalıdır.

142 belgesi ile oy kullanan seçmenlerin adı seçmen listesinin sonuna eklenir ve adının karşısına imzası alınır.

142 belgesi seçmenden, oyunu kullanmadan önce adı seçmen listesinin sonuna eklenip imzası alınarak teslim alınır ve kesinlikle iade edilmez, seçim sonunda diğer seçim evrakı ile birlikte İlçe Seçim Kurulu'na teslim edilir (Genelge 138, M.32).

13.5 KOLLUK KUVVETLERİ:

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, resmi üniforma ve silah taşıyanlar sandığın konulduğu bina ve müştemilatına giremez **(Genelge 138, M.16/7).**

Sandık düzenini bozan bir durum oluşursa **Sandık Başkanı ve üyelerinin çağrısı ya da seçmenlerin ihbarı** ile sandık çevresine kolluk güçleri davet edilebilir.

Bu madde uyarınca sandık çevresine gelen kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorunda olup, çağrı veya ihbar sebebi **ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılır. Kolluk kuvvetinin sandık kurulunu denetleme gibi bir yetkisi yoktur.**

Kolluk kuvvetleri kendilerine verilen 142 no'lu belge ile oy kullanabilirler. Ancak bu belgeyi sandık kuruluna teslim etmeleri gerekmektedir **(Genelge 138, M.32).**

13.6 GÖNÜLLÜ SANDIK MÜŞAHİDİNİN OYUNU KULLANMASI:

Gönüllü sandık müşahidi, gün içerisinde Oy ve Ötesi Bina Sorumlusu'nu haberdar ederek, en hızlı şekilde oyunu kullanacağı binaya gidip oyunu kullanır ve en geç oy kullanma sürecinin bitmesinden bir saat önce (batı illerinde 16:00'da, doğu illerinde 15:00'da) görev yaptığı sandığın başına döner.

14. SAYIM-DÖKÜM SÜRECİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR NELERDİR?

Seçim 32 ilde 16:00'da, 49 ilde ise 17:00'de sona erer.

Oy verme süresi dolduğunda, sırada oy vermek için hâlâ bekleyen seçmenler varsa, kimlikleri toplanır ve sırayla oy kullanılır. Bu saatten sonra gelen seçmen oy kullanamaz.

Sandık seçmen listesindeki bütün seçmenlerin oylarını kullanmış olmaları halinde dahi 16:00/17:00'den önce sandıklar kesinlikle açılmaz (Genelge 138, M. 33/3).

Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar sayım ve dökümü izleyebilirler (Genelge 138, Madde 23/3). Bu madde uyarınca sayım- döküm işlemlerini izlemek müşahidin hakkıdır.

14.1 SEYYAR SANDIK KURULU İLE İLİŞKİLENDİRİLEN SANDIKLAR İÇİN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR:

Her seyyar sandık bir sabit sandıkla ilişkilendirilir ve oy verme işlemi tamamlandığında sabit sandık çevresine giderek sandıkların açılmasını bekler.

Bir seyyar sandık ile ilişkilendirilen sandık kurulu, seyyar sandık kurulu gelmeden ve uygunluk teslim tutanağı ile seyyar sandık kuruluna ait zarflar teslim alınmadan, saat 16:00/17:00 olmuş olsa bile kendi sandığını açamaz.

Seyyar sandık geldiğinde önce seyyar sandık açılır.

Seyyar sandıktaki zarflar seyyar sandık kurulu tarafından sayılır, geçerli ve geçersiz zarflar ayrılır. Geçersiz zarflar seçim sonunda İlçe Seçim Kurulu'na teslim edilmek üzere paketlenir ve sabit sandıkta kurulunda kalır.

Seyyar Sandık Uygunluk Teslim Tutanağı düzenlenir ve her iki sandık kurulu tarafından imzalanır, her iki sandık kurulunda da bir örneği kalır.

Seyyar sandıktan çıkan geçerli zarflar daha sonra açılan ilişkilendirilmiş sandıktaki geçerli zarflarla karıştırılarak sayım döküm işlemlerine devam edilir.

14.2 SAYIM- DÖKÜM İŞLEMLERİ:

- Oy verenler seçmen listesinden sayılır.
- Kullanılmamış zarf ve pusulalar sayılır ve sandık kurulu tutanak defterine yazılır **(Genelge 138, M. 37/1 ve 2)**
- Kullanılmamış zarf ve pusulalar paketlenir, mühürlenir ve üzerlerine sayıları yazılır **(Genelge 138, M. 37/1 ve 2)**

- Tercih veya Evet mührü zarfa konulur ve zarf mühürlenir (**Genelge 138, M. 37/3**)
- Kullanılmamış pusula ve zarflar ile mührün içinde bulunduğu zarf torbaya konur (**Genelge 138, M. 37/3**)
- Sandık açılır.

14.2.1 GEÇERSİZ ZARFLAR: (GENELGE 138, M.38/6)

- Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- Yüksek Seçim Kurulu filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
- Üzerinde Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
- Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu mührü bulunmayan,
- Tamamı yırtılmış olan,
- Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır ve saklanması zorunludur.

Üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti YSK filigranı, amblemi ve İlçe Seçim Kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulunsa dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.

Geçersiz zarflar ayrıldıktan sonra sayılır, açılmaz, kesinlikle yakılmaz ve İlçe Seçim Kurulu'na teslim edilmek üzere paketlenir.

Geçerli zarfların sayısı oy verenlerin sayısından fazlaysa:

Sandık başkanı geçerli zarflar arasından fazla zarf sayısı kadar zarfı rastgele seçer ve bu zarflar açılmadan yakılır. **Yakılarak imha sadece bu aşamada yapılır. (Genelge 138, M. 38/9)**

Geçersiz zarflar ayrıldıktan sonra, kalan geçerli zarf sayısı oy verenlerin sayısına eşit veya eksik ise başka işlem yapılmaz ve geçerli zarfların açılmasına başlanır.

14.2.2 ZARFLARIN AÇILMASI:

Zarflar açılmadan önce Sayım ve Döküm Cetvellerinin boş ve yazısız olduğu Başkan tarafından hazır bulunanlara gösterilir **(Genelge 138, M. 39/2)**.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanıldığından, zarfın içinden çıkan oy pusulaları okunmadan önce, seçim türüne göre ters çevrilerek tasnif edilip masanın üzerine konulur **(Genelge 138, M. 43/1)**.

14.2.3 SAYIM & DÖKÜM SIRALAMASI:

Büyükşehirlerde sırasıyla

- Büyükşehir Belediye Başkanlığı,
- İlçe Belediye Başkanlığı,
- İlçe Belediye Meclis Üyeliği ve
- Muhtarlık,

Diğer illerde sırasıyla

- İlçe Belediye Başkanlığı,
- İlçe Belediye Meclis Üyeliği,
- İl Genel Meclisi Üyeliği ve
- Muhtarlık seçimlerine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Genelgede belirtilen sıra ile her ayrı seçim türüne ait pusulalar sayılırken çeteleleri tutulur ve akabinde o türe ait Sandık Sonuç Tutanağı düzenlenir.

Bir seçim türü pusulalarının sayımı ve tutanak düzenlemesi bittikten sonra öteki seçim türüne geçilir (Genelge 138, M. 41).

14.2.4 HESABA KATILMAYAN OY PUSULALARI: (GENELGE 138, M. 41/3)

Hesaba katılmayan oy pusulası geçersiz oy pusulasından farklı bir kavramdır, şu durumlarda oy pusulaları hesaba katılmaz:

- Zarfın içinden el ilânı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kâğıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulaları hesaba katılmaz.
- Zarfın içerisinden aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.
- Zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri eksik çiksa bile, zarftan çıkan diğer seçim türüne ait oy pusulası hesaba katılır.

14.2.5 GEÇERSİZ OY PUSULALARI: (GENELGE 138, MADDE 42)

- T.C. Yüksek Seçim Kurulu filigranı ve sandık kurul mührü basılmayan,
- YSK'nın belirlediği biçim ve renkte olmayan,
- Hiçbir yerine "Evet" veya "Tercih" mührü basılmamış olan,
- Bağımsız adaylara ayrılmış alanlardan birden fazlasına mühür basılmış olan,
- Birden fazla cumhurbaşkanı adayı alanına basılmış ya da taşmış mühür bulunan,
- Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış ve kopartılmış olan,
- Üzerinde "Evet" veya "Tercih" mührü dışında veya yerine herhangi bir özel işaret, isim, imza, parmak izi, çizilme, karalama vb. olan,
- Üzerinde matbu yazı ve şekiller dışında yazı, harf ve şekiller olan,
- Farklı seçim çevresine ait pusulalar geçersiz sayılır.

14.2.6 GEÇERLİ OY PUSULALARI: (GENELGE 138, MADDE 42)

- Zarfların açılması ve oyların okunması sırasında yırtılan veya bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmı kazaen yırtılan,
- Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığı anlaşılamayan,
- Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle Tercih/ Evet mührü ile pusulanın arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin pusulanın diğer kısımlarına geçtiği,
- YSK filigranı olduğu halde arkası sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş,
- Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan Tercih / Evet mührünün alanları ayıran çizgili bölgeye taşıdığı,
- Başka bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına taşmamak kaydıyla, siyasi parti veya bağımsız aday alanına birden çok Tercih / Evet mührü basılan,

Önemli bir hatırlatma:

Zarfların ve pusulaların mühürlenmesi sandık kurulunun görevleri arasındadır. Zarfların ve pusulaların mühürlendiği tutanak defterine yazılmalıdır. Eğer sandık kurulu ikaza rağmen mühürlemiyorsa, bu durumda şikâyet hakkı kullanılarak dilekçe yazılmalı, YSK okul sorumlusu ve (okulun genelinde böyle bir sorun varsa) gerekirse İlçe Seçim Kurulu'na haber verilmelidir.

Eğer o sandıktan sabah mühürlenmesine rağmen mühürsüz pusulalar çıkarsa, müşahit şikâyet hakkını kullanabilir. Bu konuda Oy ve Ötesi Bina Sorumlusundan ve Gönüllü Avukatından yardım isteyiniz.

14.2.7 GEÇERSİZ OY PUSULASI ÖRNEKLERİ:

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Bu pusulaya mühür basılmadığı için geçersizdir.

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Mühür, her iki alana taştığı için bu oy pusulası geçersizdir.

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Oy pusulasının üzeri çizilmiş, karalanmış ya da özel bir işaret konulmuş olduğu için geçersizdir. Mühür ve işaretin aynı aday alanı içinde olması, bu durumu değiştirmez.

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Mühür iki farklı alana basıldığı için bu pusula geçersizdir.

14.2.8 GEÇERLİ OY PUSULASI ÖRNEKLERİ:

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Oy geçerlidir. Mühür basılan alandaki A partisine 1 oy yazılır.

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Oy geçerlidir. Mühür ilgili adayın alanından taşmış, ancak başka bir adayın alanına girmemiştir. Bağımsız F adayına 1 oy yazılır.

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Oy geçerlidir. Pusulanın katlanması nedeniyle mührün tersi karşı tarafa geçmiştir. Mührün esas basıldığı alandaki D partisine 1 oy yazılır.

BİRLEŞİK OY PUSULASI					
A	B	C	D	E	F
A Partisi	B Partisi	C Partisi	D Partisi	Bağımsız Aday	Bağımsız Aday
					

Oy geçerlidir. Aynı alana birden fazla mühür basılmış fakat başka bir adayın alanına geçmemiştir. D partisine 1 oy yazılır.

UNUTMAYIN! Herkesin 1 oyu vardır. 1 oy, 1 kere sayılır ve sadece 1 yere yazılır.

14.3 SAYIM DÖKÜM CETVELLERİNİN DOLDURULMASI:

- Sayım ve Döküm cetvellerinin doldurulmasına geçilmeden önce cetvellerinin boş ve yazısız olduğu Başkan tarafından hazır bulunanlara gösterilir.
- Açılan zarfların içinden çıkan oy pusulaları okunmadan önce, seçim türüne göre ters çevrilerek tasnif edilip masanın üzerine konulur.
- Sayım ve döküm için iki ayrı çetele tutulur.
- Cumhurbaşkanlığı Sayım Döküm Cetveli'nde her aday için oy pusulasındaki sıraya göre bir sütun ayrılır.
- Sayım ve döküm cetveli doldurulurken, Cumhurbaşkanı adaylarının oyları orada bulunanlara sandık başkanı tarafından yüksek sesle ilan edilir.
- Sayımın sonucuna itiraz olması halinde sayım ikinci kez yapılır. Eğer ilk ve ikinci sayımın sonuçları aynı değilse, üçüncü sayım (tek kişi tarafından) yapılır.

Sayım Döküm Cetveli doldurulurken faydalı olacak iki önemli hatırlatma:

- Oyların sayımı esnasında her 20 okuma sonrasında sayıların karşılaştırılması en sağlıklı yöntemdir. Sandık Başkanı'na sayım öncesi hatırlatın.
- Çetele tutan yeteri kadar kişi varsa, çetele tutmak yerine dikkatinizi oy pusulalarına ve oyların doğru yazıldığına vermeniz daha önemlidir.

14.4 TUTANAKLARIN DOLDURULMASI:

31 Mart 2024 tarihinde yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, seçim bölgesine göre, 2 ya da 4 farklı seçim türü için 4 farklı tutanak düzenlenecektir. Tutanakların düzenlenme mantığı çok benzerdir.

Sandık Sonuç Tutanağı doldurma örneği:

Kanun:298/105 BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI SEÇİMİ SANDIK SONUÇ TUTANAĞI Örnek: 54/1

İl Adı : ANKARA Sandık Saat 17.00'den Sonra Açılış İse Sebebi : Oy Vermenin Yapıldığı Tarih : 30/03/2019
İlçe Adı : YENİMAHALLE - 1 Oy Verme Saati Biliminde Sırada Bekleyen ve : Gün : Pazar
Seçim Çevresi : ANKARA Oy Kullanılan Seçmen Sayısı : Sandığın Açıldığı Saat : Dakika :
Seçim Bölgesi (Mahalle Adı): AŞAĞI YAHYALAR MAH. Birde Fazla Sayım ve Döküm Yapılmış İse Sayısı :
Sandık Numarası : 1001

1093384181

(4) Sandıktan Çıkan Zarf Sayısı : 341 Sabah 06:00/07:00'de sayılan tüm zarflar
(5) Zarf Sayısı : 370 Saat 16:00/17:00 itibarıyla kullanılmamış zarflar
(6) Zarf Sayısı : 51 Sabah 06:00/07:00'de sayılan tüm pusulalar
(7) Zarf Sayısı : 370 Saat 16:00/17:00 itibarıyla kullanılmamış pusulalar
(8) Zarf Sayısı : 51

(1) Sandık ve Varsa Seyyar Sandık Seçmen Listesinde Yazılı Olup
Oy Kullanan Seçmenlerin Sayısı : 312
(2) Sandık ve Seyyar Sandık Seçmen Listesinde Kayıtlı Olmayan
Ancak Kanun Gereği Oy Kullanan Seçmen Sayısı : 7
(3) Oy Kullanan Seçmenlerin Toplam Sayısı : 319

GEÇERLİ OYLAR
(7) İtiraz Edilmiş
Pusulaların Sayısı : 142 belgesi ile oy kullananların toplamı
(8) İtiraz Üzerine
Oy kullanan tüm seçmenler ve 142 belgilerinin toplamı
(9) Geçerli Oy Pusulalarının Toplamı

(11) İçinden Hiç Oy Pusulası Çıkarmayan
Boş Zarf Sayısı :
(12) Zarfın İçinden Büyükşehir Belediye Başkanlığı İçin Oy Çıkarmış İse
Eksik Oyların Sayısı :
(15) Geçersiz Sayılan veya Hesaba
Kalmayan Oy Pusulası Toplamı

Kanun:298/105 BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI SEÇİMİ SANDIK SONUÇ TUTANAĞI Örnek: 54/1

İl Adı : ANKARA Sandık Saat 17.00'den Sonra Açılış İse Sebebi : Oy Vermenin Yapıldığı Tarih : 30/03/2019
İlçe Adı : YENİMAHALLE - 1 Oy Verme Saati Biliminde Sırada Bekleyen ve :
Seçim Çevresi : ANKARA
Seçim Bölgesi (Mahalle Adı): AŞAĞI YAHYALAR MAH. Birde Fazla Sayım ve Döküm Yapılmış İse Sayısı :
Sandık Numarası : 1001

1093384181

(4) Sandıktan Çıkan Zarf Sayısı : 341
(5) Zarf Sayısı : 319
(6) Zarf Sayısı : 316
(7) Zarf Sayısı : 316

(1) Sandık ve Varsa Seyyar Sandık Seçmen Listesinde Yazılı Olup
Oy Kullanan Seçmenlerin Sayısı : 312
(2) Sandık ve Seyyar Sandık Seçmen Listesinde Kayıtlı Olmayan
Ancak Kanun Gereği Oy Kullanan Seçmen Sayısı : 7
(3) Oy Kullanan Seçmenlerin Toplam Sayısı : 319

GEÇERSİZ OYLAR
(10) Sandıktan Çıkan Geçersiz Zarf Sayısı : 3
Varsa Seyyar Sandıktan Teslim Alınan Geçersiz Zarf Sayısı :
- Geçersiz Zarf Toplamı : 3
(11) İçinden Hiç Oy Pusulası Çıkarmayan
Boş Zarf Sayısı :
(13) Geçersiz Sayılan Oy Pusulası Sayısı :
- Geçersizlik Sebebi :
(15) Geçersiz Sayılan veya Hesaba
Kalmayan Oy Pusulası Toplamı

Sandıktan çıkan zarflar
Eşitlik için yakılan zarflar
Sandıktan çıkan geçerli zarf sayısı
Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçerli zarf sayısı
Toplam geçerli zarf sayısı
Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçersiz zarf sayısı
Toplam geçersiz zarf sayısı

